

Nr 276.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen dels godkänna härvid fogade förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

Förslag

till

kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

1 §.

För en var ordinarie tjänsteman, vilken tillsättes genom förordnande på viss tid eller genom fullmakt eller konstitutorial och å vilken avlöningsreglementet den för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen äger tillämpning, skola i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten tills vidare och intill dess annorledes varder förordnat gälla de i denna kungörelse meddelade bestämmelser.

2 §.

1. Har generaldirektör, vilken jämlikt 5 § 1 mom. av förenämnda avlöningsreglemente tillsatts genom förordnande på viss tid, under minst tolv år innehaft generaldirektörsbefattning eller har han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från tjänsten å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp av 9,000 kronor.

Därest sådan tjänsteman, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, avgår från tjänsten, antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, så ock därest tjänstemannen eljest före berörda tid utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning, äger han, likaledes å allmänna indragningsstaten, uppbära pension till belopp av 8,000 kronor. Innehade tjänstemannen

vid tillträdandet av sitt förordnande sådan tjänst, som tillsättes genom fullmakt eller konstitutorial, skall han emellertid i varje fall erhålla minst det pensionsbelopp, som skolat tillkomma honom, om han intill tiden för avgången ur tjänst kvarstått i sin förra befattning.

Pension må dock ej åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten, eller den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

2. Såsom pensionsavgift skall för generaldirektör, om vilken nu är fråga, avdragas ett belopp av 540 kronor för år räknat å det för honom bestämda arvodet eller den honom, intill dess han uppnått sextiosju år, tillkommande pension. Avgår tjänstemannen under sådana förhållanden, att han icke är berättigad till pension, eller avlider tjänstemannen före uppnådda sextiosju levnadsår, skall emellertid pensionsavgift icke avdragas för längre tid än till och med den dag, avgången eller dödsfallet ägt rum.

3. Befinnes generaldirektör, om vilken nu är fråga, före utgången av den tid, erhållet förordnande gäller, vara till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller har Konungen av annan anledning förklarat förordnandet skola upphöra, skall tjänstemannen vara skyldig avgå från befattningen; och skall i sammanhang med beslut om förordnandets upphörande frågan om hans rätt till pension avgöras.

3 §.

För de i 3 kap. av förenämnda avlöningsreglemente avsedda tjänstemän skola i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension stadgas, dock med iakttagande av följande särskilda föreskrifter.

a) För bestämmande av pensions belopp skola för ifrågavarande tjänstemän gälla nedan angivna särskilda pensionsunderlag:

<i>För manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning:</i>		Kronor.
1:a lönegraden	7,296
2:a »	7,896
3:e »	8,496
4:e »	med undantag för justitieråd och regeringsråd ...	8,796
Justitieråd och regeringsråd	9,000.

För andra manliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	1,644	11:e lönegraden	3,684
2:a »	1,716	12:e »	3,924
3:e »	1,824	13:e »	4,200
4:e »	1,920	14:e »	4,476
5:e »	2,160	15:e »	5,076
6:e »	2,436	16:e »	5,724
7:e »	2,844	17:e »	6,036
8:e »	3,036	18:e »	6,360
9:e »	3,240	19:e »	6,684
10:e »	3,444	20:e »	6,996

För kvinnliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	1,200	5:e lönegraden	2,136
2:a »	1,440	6:e »	2,256
3:e »	1,704	7:e »	2,676
4:e »	1,800	8:e »	3,204

b) Därest vid beräkning av pensionsbelopp enligt grunderna i ovanberörda pensionslag beloppet icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall detsamma avrundas till närmast högre sålunda delbara tal.

c) För tjänsteman, om vilken nu är fråga, skall pensionsavgiften utgå med nedan angivna belopp, för år räknat:

För manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning:

	Kronor.
1:a lönegraden	438
2:a »	474
3:e »	510
4:e » med undantag för justitieråd och regeringsråd	528
Justitieråd och regeringsråd	540

För andra manliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	48	4:e lönegraden	63
2:a »	51	5:e »	75
3:e »	57	6:e »	90

	Kronor.		Kronor.
7:e lönegraden	114	14:e lönegraden	234
8:e »	129	15:e »	279
9:e »	141	16:e »	330
10:e »	156	17:e »	354
11:e »	174	18:e »	378
12:e »	192	19:e »	399
13:e »	213	20:e »	420

För kvinnliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	63	5:e lönegraden	123
2:a »	78	6:e »	132
3:e »	93	7:e »	159
4:e »	102	8:e »	192

d) Pensionen utgår från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

e) Tjänstår beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning eller annan anställning, som prövas vara därmed jämförlig, eller ock bestritt förordnande å sådan tjänst. Vid sådan tjänstårsberäkning skall avdrag göras för tid omfattande minst femton dagar i följd, under vilken ledighet från tjänsten ägt rum, dock icke för tid, varunder tjänsteman utan att tjänstgöra å sin befattning ägt uppbära oavkortad avlöning eller eljest åtnjutit ledighet på grund av sjukdom, olycksfall i tjänsten eller offentligt uppdrag eller för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring eller för resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning.

f) Därest vid tillämpning av de i 4 § av ovanberörda pensionslag angivna grunder hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid vederbörande verk, som innehafts före den tidpunkt, då bestämmelserna i förenämnda avlöningsreglemente trätt i tillämpning för verket, skall därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt a) här ovan är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning.

g) Därest tjänsteman, å vilken denna kungörelse äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom, vid förenämnda avlöningsreglementes ikraftträdande för verket, gällande pensions-

bestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i förevarande kungörelse, skall pensionen utgå med nämnda högre belopp.

4 §.

Den tjänsteman jämlikt 36 § i förenämnda avlöningsreglemente åliggande skyldighet att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna vara utfärdade i fråga om pension, skall jämväl innefatta skyldighet att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna vara fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1922.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL,
statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST,
HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Beskow anförde därefter följande:

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har förslag
framlagts angående ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid
statsdepartement och centrala ämbetsverk, vilket förslag numera i huvud-
sak vunnit riksdagens bifall. Kungl. Maj:ts förslag i ämnet var i väsent-
liga delar byggt på ett av löneregleringskommittén avgivet betänkande
(delen LXII). Vid anmälan den 31 december 1920 av nämnda betänkande
framhöll min företrädare i statsrådsämbetet, att kommittéförslaget i av-
seende å de av det nya lönesystemet betingade ändrade pensionsförhållan-
den icke då borde upptagas till skärskådande, utan att denna fråga syntes
böra åter upptagas, efter det statskontoret haft tillfälle att yttra sig över
berörda förslag.

Jag anhåller nu att till behandling få upptaga frågan om pensions-
reglering för ordinarie tjänstemän vid statsdepartement och centrala
ämbetsverk.

Innan jag går att redogöra för de förslag rörande pensionsfrågan,
som innefattas i löneregleringskommitténs berörda betänkande, anhåller
jag att i korthet få erinra om vad för närvarande i pensionshänseende
gäller för de ordinarie befattningshavare, som inbegripits i det numera
beslutade nya lönesystemet.

*Nu gällande
pensions-
bestämmelser.*

I fråga om pensionering av dessa befattningshavare gälla i all-
mänhet bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila
tjänstinnehavares rätt till pension med de ändringar i vissa delar av
nämnda lag, varom särskilda författningar utfärdats.

I vissa fall äro särskilda föreskrifter meddelade. Så är enligt kungl.
brev den 28 juni 1907 (svensk författningssamling bih. nr 54) i fråga

om ledamot av högsta domstolen föreskrivet, att justitieråden skola vara berättigade till en pension av 8,000 kronor, att de skola vara skyldiga att erlägga en pensionsavgift av 360 kronor årligen, samt att de i övrigt skola vara underkastade bestämmelserna i lagen angående civila tjänst-innehavares rätt till pension.

Enahanda bestämmelser gälla i fråga om regeringsråden enligt kungl. kungörelse den 26 maj 1909 (svensk författningssamling bih. nr 49).

I fråga om cheferna (generaldirektörerna) för medicinalstyrelsen och kommerskollegium, vilka förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av 6 år, gäller jämlikt kungl. kungörelserna den 1 oktober 1914 (svensk författningssamling nr 249) samt den 19 juni 1919 (svensk författningssamling nr 500):

att generaldirektör, vilken minst 12 år innehaft generaldirektörsförordnande, skall vara berättigad att å allmänna indragningsstaten i årlig pension uppbära 6,000 kronor;

att, om generaldirektör, innan han uppnått 12 tjänstår, antingen på grund av sjukdom finnes till nöjaktig vidare tjänstgöring oförmögen eller ock utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning, utan att på grund av tjänstefel hava förverkat densamma, han skall vara berättigad att, likaledes å allmänna indragningsstaten, i årlig pension uppbära 5,000 kronor, då avgången sker före eller vid 6 tjänstår, samt 5,500 kronor, då avgången sker efter 6, men före 12 tjänstår; samt

att såsom pensionsavgift skall avdragas ett belopp av 360 kronor årligen å det för generaldirektören bestämda arvodet eller den honom, intill dess han uppnått 67 år, tillkommande pension.

Enligt förenämnda pensionslags allmänna bestämmelser tjänar för tjänst, med vilken jämte lön tjänstgöringspenningar eller ortstillägg äro förenade, såsom pensionsunderlag den del av avlöningen, som utgör lön. På sätt ock i berörda lag förutsätts kunna ske, hava emellertid för vissa befattningshavare särskilda pensionsunderlag fastställts i vederbörande lönestater, såsom exempelvis beträffande en del tjänstemän vid hovrätterna samt mynt- och justeringsverket.

*Behovet av
nya bestämmelser.*

Det numera beslutade avlöningsreglementet innehåller icke några närmare bestämmelser rörande pensionsförhållanden, utan förutsätter det-samma, på sätt framgår av lydelsen av 2 § 4 mom., att särskilda stad-ganden skola meddelas angående tjänstemans rätt till pension och skyl-dighet att avgå från tjänsten.

Med hänsyn till de i det nya avlöningsreglementet innefattade för-ändringar icke allenast i fråga om avlöningens uppdelning i lön och

tjänstgöringspenningar utan även i andra avseenden måste de nya avlöningsbestämmelserna i varje fall föranleda en revision av nu gällande pensionsföreskrifter. Det torde dock, på sätt löneregleringskommittén påpekat, kunna sättas i fråga, huruvida man härvid bör inskränka sig till allenast en revision av den civila pensionslagen, sedan numera för kommunikationsverken en helt ny pensionslag blivit utfärdad den 4 juni 1920 (svensk författningssamling nr 254), vilken lag även i principiella hänseenden avviker från den civila pensionslagen. Lika med sagda kommitté håller jag för önskvärt, att även i pensionshänseende likartade bestämmelser bliva gällande för så stora delar av statsförvaltningen som möjligt. Härfor skulle emellertid erfordras utarbetande av en ny pensionslag, avsedd att ersätta den nuvarande civila pensionslagen. Kommittén har betonat önskvärdheten av att helt nya bestämmelser snarast utarbetas för att om möjligt underställas 1922 års riksdags prövning. Jag ansluter mig till denna kommitténs uppfattning och ämnar med det snaraste igångsätta förarbeten i berörda hänseende.

Det torde under dessa omständigheter vara nödvändigt att, intill dess pensionsförhållandena varda definitivt ordnade, i och för tillämpning i förekommande fall hava tillgång till vissa provisoriska pensionsbestämmelser. Löneregleringskommittén har också i sitt berörda betänkande förutsatt, att nuvarande föreskrifter om pension skola ännu någon tid förbliva i huvudsak gällande, dock med vissa ändringar i avseende å pensionsunderlag, pensionsavgifter m. m., ävensom framlagt förslag till provisoriska pensionsbestämmelser och därav föranledda ändringar i civila pensionslagen. Kommittén har därvid tänkt sig, att i och för det provisoriska ordnandet av pensionsförhållandena vid de verk, å vilka det nya avlöningsreglementet skulle äga tillämpning, skulle utfärdas gemensamma provisoriska pensionsbestämmelser, avsedda att i vissa hänseenden träda i stället för en del stadganden i den civila pensionslagen, vilken sålunda i övrigt fortfarande skulle vara gällande.

*Provisoriska
pensions-
bestämmelser.*

Jag tillåter mig nu redogöra för detta kommitténs förslag, varvid jag följer kommitténs motivering till den föreslagna författningstexten.

I avseende å justitieråds- och regeringsrådsämbeten anför kommittén:

*Löneregle-
ringskommitténs
förslag.*

I fråga om justitieråd och regeringsråd hava hittills gällt särskilda pensionsföreskrifter, i vilka emellertid, utom i vad avser beloppet av pension respektive pensionsavgift, hänvisas till den civila pensionslagens stadganden. Då enligt kommitténs förslag i de provisoriska pensionsbestämmelserna skulle innefattas stadganden om pensionsunderlag och pensionsavgift även för dessa befattningshavare, har

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 234 häft. (Nr 276.) 2

kommittén ansett, att de icke vidare borde upptagas bland de i 2 § av den civila pensionslagen angivna befattningshavare, som äro undantagna från lagens tillämpning.

Beträffande sådana generaldirektörer, som tillsättas genom förordnande på viss tid, heter det i kommitténs betänkande.

För sådana generaldirektörer, som skulle tillsättas genom förordnande på viss tid, böra däremot självfallet icke gälla den civila pensionslagens stadganden, utan har kommittén beträffande dessa tjänstemän inrymt fullständiga pensionsföreskrifter bland de nämnda provisoriska bestämmelserna, och hava stadgandena i nämnda hänseende nära anslutits till de för generaldirektörer vid kommunikationsverken redan fastställda pensionsbestämmelserna, vilka i huvudsak återfinnas i 2 kapitlet av kommunikationsverkens pensionslag. Härvid är emellertid att märka, att enligt sistnämnda pensionslag pensionsavgift icke i något fall skall erläggas för längre tid än intill dess 30 år förflutit från tillträdet till ordinarie anställning. En motsvarande bestämmelse har kommittén icke ansett sig för närvarande kunna föreslå för de ifrågavarande generaldirektörerna, då detta skulle innebära en avvikelse av principiell innebörd mot nu gällande bestämmelser, vilket torde på förevarande stadium böra undvikas.

I fråga om de provisoriska pensionsbeloppen i allmänhet yttrar kommittén därefter:

Sådan ordinarie tjänsteman, som enligt 5 § 2 mom. i förslaget till avlöningsreglemente tillsättes genom förordnande tillsvidare, är i denna sin befattning icke pensionsberättigad. Innehade emellertid sådan tjänsteman vid tillträdet av nämnda förordnande ordinarie befattning, som tillsättes genom fullmakt eller konstitutorial, eller erhåller han, under den tid förordnandet varar, sådan befattning, skall givetvis för honom i pensionshänseende gälla vad för den befattningen är stadgat.

Vad beträffar sådana tjänstemän, som tillsättas genom fullmakt eller konstitutorial, har kommittén ansett vissa jämkningar böra vidtagas i avseende å de nuvarande pensionsbestämmelserna, och skulle detta i första hand gälla pensionsbeloppen, för att desamma skulle kunna sättas i rimligt förhållande till de ökade avlöningar, som skulle utgå enligt det föreslagna nya avlöningsreglementet. Härvid synes det kommittén, som skulle för dessa tjänstemän i allmänhet kunna provisoriskt tillämpas pensionsunderlag till samma belopp, som redan blivit fastställda för tjänstemän i motsvarande lönegrader vid kommunikationsverken. Beträffande ifrågavarande tjänstemän skulle för sådant ändamål fastställas särskilda pensionsunderlag, något som enligt 3 § i den civila pensionslagen ock förutsättes kunna äga rum. Då emellertid dessa särskilda pensionsunderlag icke lämpligen kunna — på sätt i nämnda paragraf föreskrives — angivas i lönestaten utan torde böra efter beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställas i de provisoriska pensionsbestämmelserna, skulle därav påkallas en mera formell ändring av nämnda paragraf, avseende sättet för fastställandet av dylikt särskilt pensionsunderlag. Då vidare de nya pensionsunderlagen skulle för vissa tjänster komma att överstiga det i samma paragraf i lagen hittills gällande maximibeloppet av pension, skulle jämväl härav påkallas en ytterligare ändring i paragrafen i fråga.

Kommittén berör därefter pensionsavgifternas ökning och anför härutinnan följande:

Såsom en följd av en dylik höjning av pensionsunderlagen böra givetvis pensionsavgifterna ökas i förhållande därtill, och har kommittén i sådant hänseende tänkt sig, att dessa avgifter lämpligen kunna bestämmas till samma årliga belopp, som fastställts för vederbörande lönegrader vid kommunikationsverken. I likhet med vad som redan antytts i fråga om generaldirektörer, vilka förordnas på viss tid, har kommittén dock ansett sig förhindrad att på nuvarande stadium föreslå en så principiell rubbning beträffande pensionsavgifterna, att, såsom föreskrives vid kommunikationsverken, dessa avgifter i allmänhet icke skulle utgå för mer än 30 år. Pensionsavgifterna skulle alltså för nu ifrågavarande tjänstemän fortfarande tills vidare erläggas under hela den återstående tjänstetiden. Vid nämnda förhållande böra de tilltänkta pensionsavgifterna icke kunna anses för lågt tilltagna, helst som någon större skiljaktighet i avseende å övriga försäkringstekniska faktorer knappast torde förefinnas mellan tjänstemännen vid de nu omhandlade verken och vid kommunikationsverken. Då de nya pensionsavgifterna lämpligen torde böra an-givas i de provisoriska pensionsbestämmelserna, skulle härav påkallas en ändring i 10 § av den civila pensionslagen.

Vidkommande sådana lönegrader, som sakna motsvarighet i kommunikationsverkens pensionslag, föreslår kommittén:

Vid bestämmande av de provisoriska pensionsunderlagens belopp för de i den föreslagna löneplanen under 9 § avdelning A upptagna lönegraderna, vilka pensionsunderlag sakna motsvarighet i kommunikationsverkens pensionslag, har kommittén ansett, att desamma böra fastställas till belopp, som, å ena sidan, överstiga pensionsunderlaget för byråchefsggraden, 6,996 kronor, och, å andra sidan, understiga det högsta pensionsbelopp, som skulle kunna utgå till generaldirektör, som tillsättes genom förordnande å viss tid, eller 9,000 kronor, och att inom dessa gränser pensionsunderlagen böra avvägas i ungefärligt förhållande till lönebeloppen.

Pensionsavgifterna för dessa tjänstemän har kommittén förslagsvis beräknat till belopp, som ungefär motsvarar 6 % av pensionsunderlaget. Erinras må, att denna procentsats är den högsta, som tillämpas beträffande kommunikationsverken, även för generaldirektörer, som tillsätts genom förordnande.

För den av kommittén i förslaget till löneplan upptagna nya lägsta kvinnliga tjänstemannagraden har beloppet av pensionsunderlag och pensionsavgift beräknats efter samma grunder, som tillämpats i fråga om nuvarande lägsta lönegraden av kvinnliga tjänstemän vid kommunikationsverken.

Beträffande själva beloppen av såväl pensionsunderlag som pensionsavgifter samt tiden för pensionens beräkning heter det vidare:

I anslutning till vad som föreslagits beträffande lönerna samt i enlighet med vad som redan gäller enligt kommunikationsverkens pensionslag, hava såväl pensionsunderlag som pensionsavgifter för de särskilda lönegraderna föreslagits till belopp, som äro lämpligt delbara med tolv. Då detta jämväl torde böra gälla beloppet av avkortad pension, skulle därav påkallas en ändring av 4 § i den civila pensionslagen.

Enligt 13 § av den civila pensionslagen skall pensionen utgå från och med *månaden* näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum. Då emellertid pensionen givetvis i varje fall bör utgå från den tidpunkt, då tjänstemannens rätt till avlöning upphör, påkallar efterskottsutbetalningen av lönen, att pensionen be-

räknas från och med *dagen* näst efter den, då vederbörande avgått från tjänsten. Detta skulle påkalla viss ändring uti nämnda paragraf av den civila pensionslagen.

Beträffande grunderna för beräkning av tjänstår anför kommittén:

I fråga om grunderna för beräkning av tjänstår för bestämmande av pensions belopp meddelas bestämmelser i 17 § av den civila pensionslagen. För vinnande av närmare anslutning till vissa bestämmelser i kommitténs förslag till avlöningsreglemente har kommittén emellertid ansett det lämpligt, att för de nu förevarande verkens vidkommande den civila pensionslagens nyssberörda stadgande utbytes mot en föreskrift i berörda hänseende av i huvudsak samma innehåll som 20 § 1 mom. av kommunikationsverkens pensionslag.

Angående slutligen vissa övergångsbestämmelser m. m. har kommittén yttrat och föreslagit:

Enligt 4 § av den civila pensionslagen skall för tjänstinnehavare, som under kortare tid än fem år innehaft den tjänst, från vilken avgång äger rum, beloppet av hel pension utgå med ett belopp, som motsvarar medeltalet av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de senast förflutna fem åren varit gällande för tjänstinnehavaren. Såsom ett övergångsstadgande synes emellertid kommittén böra medgivas, att, därest vid tillämpning av nyssberörda bestämmelse hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid vederbörande verk, som innehafts före den tidpunkt, då stadgandena i det nya avlöningsreglementet och därmed också de ifrågasatta provisoriska pensionsbestämmelserna trätt i kraft för verket, därvid skall så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt de provisoriska pensionsbestämmelserna är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning. En föreskrift av enahanda innebörd finnes i 39 § av kommunikationsverkens pensionslag. I fråga om sistberörda övergångsbestämmelse har anförts, att densamma vore erforderlig för att ej sådan tjänsteman, om vilken nu är fråga, skulle komma i alltför ogynnsam ställning i förhållande till den, som innehaft den tjänst, från vilken avgången ägde rum, under så lång tid att dylik medeltalsberäkning icke behövde tillämpas. För den senare vore nämligen det vid avgången gällande pensionsunderlaget bestämmande för pensionens belopp, oavsett om reglering av pensionsunderlagets storlek ägt rum. Meddelades icke en dylik övergångsbestämmelse, skulle det till och med kunna inträffa, att en tjänsteman, som befordrats inom de senaste åren före avgången, skulle erhålla lägre pension än om han kvarstått i sin förra befattning, något som givetvis borde förebyggas. Vad sålunda anförts äger jämväl tillämpning på de verk, varom i detta sammanhang är fråga.

Då såsom en allmän regel vid lönerregleringar gäller, att icke någon må genom tillämpningen av nya avlöningsbestämmelser vid övergång till ny stat lida minskning i de avlöningsförmåner, som förut varit vederbörande tillförsäkrade, bör självfallet motsvarande regel gälla jämväl i fråga om pension. En föreskrift i sådant syfte har kommittén ansett böra intagas i de provisoriska pensionsbestämmelserna.

Jämlikt 36 § i avlöningsreglementet är tjänsteman, å vilken reglementet äger tillämpning, skyldig att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna vara utfärdade i fråga om pension. Till undvikande av varje tvekan rörande omfattningen av nämnda skyldighet torde, i anslutning till den på riksdagens initiativ tillkomna bestämmelsen i 41 § av kommunikationsverkens pensionslag, kunna i de

provisoriska pensionsbestämmelserna införas ett stadgande därom, att ifrågavarande förpliktelse jämväl innefattar skyldighet för vederbörande att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Kommittén framlägger härefter förslag till såväl provisoriska pensionsbestämmelser för den ordinarie personalen vid de verk, som innefattas i det nya avlöningsreglementet, som ock till ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Då jag senare i dag torde få tillfälle återkomma till de av kommittén föreslagna ändringarna i civila pensionslagen, anser jag mig här endast böra redogöra för kommitténs förslag till provisoriska pensionsbestämmelser. Kommitténs förslag härutinnan är av följande lydelse:

Förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

1 §.

För en var ordinarie tjänsteman, vilken tillsättes genom förordnande på viss tid eller genom fullmakt eller konstitutorial och å vilken avlöningsreglementet den för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen äger tillämpning, skola i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten tills vidare och intill dess annorledes varder förordnat gälla de i denna kungörelse meddelade bestämmelser.

2 §.

1. Har generaldirektör, vilken jämlikt 5 § 1 mom. av förenämnda avlöningsreglemente tillsatts genom förordnande på viss tid, under minst tolv år innehaft generaldirektörsbefattning eller har han, oavsett tjänstetidens längd, på grund av olycksfall i tjänsten blivit oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, är han berättigad att vid avgång från tjänsten å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp av 9,000 kronor.

Därest sådan tjänsteman, innan han uppnått tolv års tjänstetid i befattningen, avgår från tjänsten, antingen på grund av att förordnandet upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande eller på grund därav

att han till följd av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall i tjänsten, befunnits oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring, så ock därest tjänstemannen eljest före berörda tid utan egen begäran nödgas avgå från sin befattning, äger han, likaledes å allmänna indragningsstaten, uppbära pension till belopp av 8,000 kronor. Innehade tjänstemannen vid tillträddandet av sitt förordnande sådan tjänst, som tillsättes genom fullmakt eller konstitutorial, skall han emellertid i varje fall erhålla minst det pensionsbelopp, som skolat tillkomma honom, om han intill tiden för avgången ur tjänst kvarstått i sin förra befattning.

Pension må dock ej åtnjutas av den, som blivit avsatt från tjänsten, eller den, som vid avgång från tjänsten icke är svensk medborgare.

2. Såsom pensionsavgift skall för generaldirektör, om vilken nu är fråga, avdragas ett belopp av 540 kronor för år räknat å det för honom bestämda arvodet eller den honom, intill dess han uppnått sextiosju år, tillkommande pension. Avgår tjänstemannen under sådana förhållanden, att han icke är berättigad till pension, eller avlider tjänstemannen före uppnådda sextiosju levnadsår, skall emellertid pensionsavgift icke avdragas för längre tid än till och med den dag, avgången eller dödsfallet ägt rum.

3. Befinnes generaldirektör, om vilken nu är fråga, före utgången av den tid, erhållet förordnande gäller, vara till följd av olycksfall i tjänsten eller av sjukdom oförmögen till nöjaktig vidare tjänstgöring eller har Konungen av annan anledning förklarar förordnandet skola upphöra, skall tjänstemannen vara skyldig avgå från befattningen; och skall i sammanhang med beslut om förordnandets upphörande frågan om hans rätt till pension avgöras.

3 §.

För de i 3 kap. av förenämnda avlöningsreglemente avsedda tjänstemän skola i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten gälla vad i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension stadgas, dock med iakttagande av följande särskilda föreskrifter.

a) För bestämmande av pensions belopp skola för ifrågavarande tjänstemän gälla nedan angivna särskilda pensionsunderlag:

		Kronor.			Kronor
1:a lönegraden	7,296	3:e lönegraden	8,496
2:a	»	7,896	4:e	»	8,796

För manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning:

För andra manliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	1,644	11:e lönegraden	3,684
2:a »	1,716	12:e »	3,924
3:e »	1,824	13:e »	4,200
4:e »	1,920	14:e »	4,476
5:e »	2,160	15:e »	5,076
6:e »	2,436	16:e »	5,724
7:e »	2,844	17:e »	6,036
8:e »	3,036	18:e »	6,360
9:e »	3,240	19:e »	6,684
10:e »	3,444	20:e »	6,996

För kvinnliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	1,200	5:e lönegraden	2,136
2:a »	1,440	6:e »	2,256
3:e »	1,704	7:e »	2,676
4:e »	1,800	8:e »	3,204

b) Därest vid beräkning av pensionsbelopp enligt grunderna i ovanberörda pensionslag beloppet icke är i helt krontal jämnt delbart med tolv, skall detsamma avrundas till närmast högre sålunda delbara tal.

c) För tjänsteman, om vilken nu är fråga, skall pensionsavgiften utgå med nedan angivna belopp, för år räknat:

För manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	438	3:e lönegraden	510
2:a »	474	4:e »	528

För andra manliga tjänstemän:

	Kronor.		Kronor.
1:a lönegraden	48	4:e lönegraden	63
2:a »	51	5:e »	75
3:e »	57	6:e »	90

	Kronor.		Kronor.
7:e lönegraden	114	14:e lönegraden	234
8:e »	129	15:e »	279
9:e »	141	16:e »	330
10:e »	156	17:e »	354
11:e »	174	18:e »	378
12:e »	192	19:e »	399
13:e »	213	20:e »	420

För kvinnliga tjänstemän:

1:a lönegraden	63	5:e lönegraden	123
2:a »	78	6:e »	132
3:e »	93	7:e »	159
4:e »	102	8:e »	192

d) Pensionen utgår från och med dagen näst efter den, då avgången från tjänsten äger rum, till och med den månad, under vilken pensionstagaren avlider eller pensionsrätten eljest upphör.

e) Tjänstår beräknas för tid, under vilken tjänsteman efter fyllda aderton år i statens tjänst innehaft ordinarie eller extra ordinarie befattning eller annan anställning, som prövas vara därmed jämförlig, eller ock bestritt förordnande å sådan tjänst. Vid sådan tjänstårsberäkning skall avdrag göras för tid omfattande minst femton dagar i följd, under vilken ledighet från tjänsten ägt rum, dock icke för tid, varunder tjänsteman utan att tjänstgöra å sin befattning ägt uppbära oavkortad avlöning eller eljest åtnjutit ledighet på grund av sjukdom, olycksfall i tjänsten eller offentligt uppdrag eller för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring eller för resa, som med vederbörligt tillstånd företagits till egen utbildning.

f) Därest vid tillämpning av de i 4 § av ovanberörda pensionslag angivna grunder hänsyn skall tagas jämväl till pensionsunderlag för sådan tjänst vid vederbörande verk, som innehafts före den tidpunkt, då bestämmelserna i förenämnda avlöningsreglemente trätt i tillämpning för verket, skall därvid så anses, som hade för nämnda tjänst gällt det pensionsunderlag, vilket enligt a) här ovan är bestämt för samma eller närmast motsvarande befattning.

g) Därest tjänsteman, å vilken denna kungörelse äger tillämpning, skulle vid avgång från tjänsten hava enligt de för honom, vid förenämnda avlöningsreglementes ikraftträdande för verket, gällande pen-

sionsbestämmelser kommit i åtnjutande av högre pensionsbelopp än med tillämpning av stadgandena i förevarande kungörelse, skall pensionen utgå med nämnda högre belopp.

4 §.

Den tjänsteman jämlikt 36 § i förenämnda avlöningsreglemente åliggande skyldighet att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension, skall jämväl innefatta skyldighet att underkasta sig sådana ändringar i pensionsrätten, som kunna varda fastställda i sammanhang med det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

Till sist berör kommittén den nu gällande särskilda bestämmelsen, som i pensionshänseende är föreskriven i fråga om förste innehavaren av presidentsbefattningen i försäkringsrådet, samt föreslår ändrade föreskrifter härutinnan. Kommittén anför:

Enligt skrivelse nr 321 år 1917 har riksdagen medgivit, att, därest till förste innehavare av presidentbefattningen i försäkringsrådet bleve utnämnd person, som antingen vid utnämningen vore innehavare av ämbete, med vilket för honom skulle hava följt rätt till högre pension än den honom i hans förstnämnda egenskap tillkommande, eller ock, då han tidigare avgått från sådant ämbete för fullgörande av visst uppdrag, erhållit rätt att under tiden för uppdragets utförande bibehållas vid dittills innehavd pensionsrätt, han finge efter avgång från ifrågavarande presidentbefattning uppbära från allmänna indragningsstaten en mot skillnaden i pensionsbeloppen svarande tilläggspension.

På grund av nämnda medgivande är nuvarande presidenten i försäkringsrådet A. Lindstedt, vilken tidigare innehaft regeringsrådsämbete, tillförsäkrad en fyllnadspension av 2,000 kronor utöver honom såsom president tillkommande pension å 6,000 kronor, för att det sammanlagda pensionsbeloppet må uppgå till den för regeringsråd bestämda pensionen, 8,000 kronor.

Bestämmes nu, i enlighet med kommitténs förslag, pensionsunderlaget för regeringsråd till 8,796 kronor och pensionsunderlaget för president till 8,496 kronor, torde fortfarande särskild bestämmelse bliva erforderlig för att Lindstedt, därest han övergår på den nya staten, må, jämväl sedan pensionsbeloppen blivit reglerade, erhålla motsvarande förmån i pensionshänseende som den, vilken avsågs med riksdagens berörda medgivande.

Då emellertid skillnaden i de föreslagna pensionsbeloppen skulle uppgå till allenast 300 kronor, synes kommittén den hittills föreskrivna anordningen med särskild fyllnadspension från allmänna indragningsstaten kunna utbytas mot en enklare anordning.

I sådant hänseende föreslår kommittén, att riksdagens medgivande må inhämtas därom, att, därest presidenten Lindstedt blir underkastad det nya avlöningsreglementet, han skall äga att, mot erläggande av de för regeringsråd från nämnda tidpunkt gällande pensionsavgifter, vid avgång från presidenttjänsten komma i åtbihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 234 häft. (Nr 276). 3

njutande av pension såsom om han vid avgången varit innehavare av regeringsrådstjänst.

Statskontoret

Efter härå erhållen remiss har statskontoret den 5 januari 1921 avgivit underdånigt utlåtande i ämnet.

Statskontoret har till en början yttrat sig beträffande frågan rörande omläggning av befattningshavarnas pensionsavgifter och därvid anfört:

Då kommunikationsverkens nya pensionslag förutsätter, att befattningshavarna fortfarande skola erlägga avgifter för egen pensionering, och denna princip i den nya pensionslagen vidare utvecklas därhän, att pensionen uppdelats i två olika delar allt efter som den grundas på statens bidrag och på de avgifter, befattningshavaren själv erlagt, har av den omständigheten att kommunikationsverkens avlöningsreglemente och pensionslag tagits till förebild för kommitténs nu förevarande förslag blivit en följd, att spørgsmålet om avlöningsstatens anordnande på sådant sätt, att avgifter för egen pensionering icke mera skulle såsom nu individuellt debiteras, uppbäras och redovisas, icke av kommittén upptagits till bedömande. I detta avseende vill statskontoret erinra, hurusom de sakkunniga för centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet föreslagit, att pensionsavgifterna skulle bestämmas i lönestaten, som sålunda skulle angiva icke blott den för tjänsten gällande bruttoavlönning utan även nettoavlönningen. Endast nettoavlönningen skulle utbetalas till befattningshavaren och pensionskostnaden skulle täckas därigenom, att det för ändamålet erforderliga statsanslaget, inberäknat de innehållna avgifterna, skulle på visst närmare angivet sätt beräknas. I häröver den 1 maj 1919 avgivet utlåtande uttalade sig 1902 års löneregleringskommitté till förmån för ett sådant system, dock med vissa ändringar, och framhöll såsom »påtagligt att genom pensionsavgifternas borttagande — en förändring, vilken lämpligen torde kunna bringas till stånd i samband med en kommande lönereglering — kommer att vinnas en väsentlig förenkling i pensionssystemet och därmed även en betydande kostnadsbesparing.» Även statskontoret har i utlåtande den 21 juni 1919 gjort gällande liknande uppfattning och särskilt framhållit, att det borde undersökas, huruvida icke i sammanhang med fastställande av nya lönestater all uppbörd och redovisning av pensionsavgifter skulle kunna upphöra.

Att löneregleringskommittén i sitt nu förevarande betänkande om en definitiv lönereglering för en stor mängd av de befattningshavare, vilkas pensionsförhållanden regleras genom den civila pensionslagen, icke alls berört nämnda fråga rörande omläggning av befattningshavarnas pensionsavgifter, torde kunna antagas bero därpå, att kommittén funnit det nu främst gälla att i avseende å såväl avlönings- som pensionsbestämmelserna åstadkomma i möjligaste mån enhetlighet och likformighet med vad i sådana hänseenden blivit gällande för kommunikationsverken. Sedan sådan överensstämmelse vunnits, kan givetvis den nu undanskjutna reformen upptagas till prövning och, om den vid närmare granskning visar sig ändamålsenlig, genomföres på en gång över hela linjen. Utan att vilja ifrågasätta ett omedelbart upptagande av nu berörda spörsmål, har statskontoret dock icke ansett sig kunna underlåta att därå fästa uppmärksamheten, särskilt i betraktande av att reformen kan

väntas medföra en avsevärd förenkling av pensioneringsgrunderna och en icke obetydlig arbetsbesparing inom statsförvaltningens olika delar.

I fråga om kommitténs förslag till provisoriska pensionsbestämmelser anför statskontoret vidare:

Vad därefter beträffar de av kommittén föreslagna provisoriska pensionsbestämmelserna, intagna i dess förslag till »kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension» har varken 1 § eller 2 § — vilken senare i huvudsak innehåller samma pensionsbestämmelser, som nu gälla för generaldirektör, vilken tillsättes genom förordnande på viss tid, med de modifikationer i avseende å pensionsbelopp, pensionsavgift m. m., som föranledas av motsvarande nya bestämmelser i kommunikationsverkens pensionslag — givit statskontoret anledning till erinran.

Beträffande övriga pensionsberättigade befattningshavare i statsdepartement och centrala ämbetsverk, d. v. s. sådana ordinarie befattningshavare, som tillsätts genom fullmakt eller konstitutorial, har kommittén i 3 § av förevarande kungörelseförslag upptagit särskilda, till beloppet angivna pensionsunderlag för varje lönegrad i den uti 9 § av avlöningsreglementet meddelade löneplanen. I avseende härå vill statskontoret till en början erinra, att i civila pensionslagen, som förutsätter att särskilt pensionsunderlag kan fastställas, stadgas, att fastställande av särskilt pensionsunderlag skall ske genom bestämmelse i själva lönestaten. Anledningen till detta stadgande torde vara att finna i den praktiska fördelen, som därigenom vinnes, i det att bedömandet av pensionsrätten i det särskilda fallet kan ske genom anlitande endast av två urkunder, pensionslagen och lönestaten. Att de särskilda pensionsunderlagen enligt förslaget bliva angivna i en gemensam författning, kan emellertid icke anses i berörda avseende innebära en försämring, snarare tvärtom.

Särskilda pensionsunderlag äro såsom ovan antytts redan nu gällande i vissa undantagsfall. Den nu såsom regel föreslagna anordningen är alltså ingen nyhet: men statskontoret vill fästa uppmärksamheten därå, att en sådan anordning i allmänhet medför ett ökat krav på avgift från befattningshavaren, som under hela den tid, tjänsten innehaves, får erlagga avgift beräknad å detta särskilda pensionsunderlag, under det att enligt den civila pensionslagen avgiften i regel småningom ökas allt efter som ålderstillägg intjänas. Å andra sidan innebär fastställandet av särskilt pensionsunderlag en fördel för den befattningshavare, som avgår innan ålderstillägg förvärvats, i det att denne i alla fall får sin pension beräknad efter det fastställda pensionsunderlaget.

Särskilt i fråga om pensionsunderlagen för justitieråd och regeringsråd gör statskontoret vissa erinringar; härom heter det:

Vad beträffar de föreslagna beloppen av pensionsunderlagen överensstämmer förslaget med vad i sådant avseende bestämts för motsvarande befattningshavare vid kommunikationsverken enligt den nya pensionslagen. Endast beträffande manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning har någon motsvarighet icke förelegat hos kommunikationsverken, vilkas chefsbefattningar utan undantag tillsätts medels förordnande på viss tid. Vid bestämmande av pensionsunderlagen för nu ifrågavarande befattningshavare utan motsvarighet i kommunikationsverkens

pensionslag har kommittén ansett, att desamma böra fastställas till belopp, som å ena sidan överstiga pensionsunderlaget för byråchef, 6,996 kronor, och å andra sidan understiga det högsta pensionsbelopp, som skulle kunna utgå till generaldirektör, tillsatt genom förordnande på viss tid, eller 9,000 kronor, och att inom dessa gränser pensionsunderlagen böra avvägas i ungefärligt förhållande till lönebeloppen. Även om mot en sådan anordning icke skäligen kan göras någon erinran i vad angår överdirektörer, generaldirektörer och presidenter, torde detsamma knappast kunna anses vara fallet, när kommittén efter samma grunder beräknar pensionsunderlagen för justitieråd och regeringsråd och såsom pensionsunderlag för dem föreslår ett belopp av 8,796 kronor. Avlönings- och pensionsförhållandena för justitieråden, med vilka efter regeringsrättens tillkomst regeringsråden i allt äro likställda, hava alltid betraktats såsom icke stående i direkt samband med frågan om avlöning och pension för andra befattningshavare i statens tjänst; och anledningarna härtill torde vara att finna icke blott i deras ämbetes ställning och betydelse utan även i den omständigheten att för dem gälla särskilda bestämmelser och avlöningsvillkor, som utgöra absolut hinder såväl mot förening med annan statsbefattning som ock mot åtagande av något som helst uppdrag såsom styrelseledamot eller tjänsteman i bolag, verk, förening eller inrättning, som driver bank- eller försäkringsrörelse eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte; varjämte det förhållande, att deras ämbeten, i olikhet med andra statens befattningar, icke kunna uppehållas av vikarie, gör dem på helt annat sätt än övriga befattningshavare bundna av sin ämbetsutövning. Justitierådens pension har alltsedan år 1874 utgjort 8,000 kronor, och när 1907 års civila pensionslag tillkom med dess bestämmelse om en högsta pension av 6,000 kronor, undantogos justitieråden från lagens tillämpning, och särskilda bestämmelser utfärdades — såsom kommittén i förevarande betänkande meddelat — av innehåll att justitieråd (regeringsråd) skola vara berättigade till pension å 8,000 kronor mot skyldighet att erlagga en pensionsavgift av 360 kronor årligen samt att de i övrigt skola vara underkastade bestämmelserna i den civila pensionslagen. Denna undantagsställning för nu ifrågavarande ämbetsmän skulle enligt kommitténs förslag bortfalla, i det att de provisoriska bestämmelserna i 3 § av kungörelseförslaget om pensionsunderlag och pensionsavgift skulle komma att gälla dem liksom övriga med fullmakt eller konstitutorial tillsatta befattningshavare. Det nu i den civila pensionslagen stadgade undantag för justitie- och regeringsråd skulle i sammanhang därmed upphävas. Att detta undantag, som sammanhänger med den civila pensionslagens stadgande om pensions maximibelopp, bör kunna utan olägenhet bortfalla, synes visserligen vara obestridligt; men däremot kan statskontoret icke finna anledning föreligga att, såsom kommitténs förslag innebär, beröva justitie- och regeringsråden deras hittills åtnjutna företrädesställning i pensionsavseende. Liksom särskilda högre pensionsunderlag ansetts böra fastställas för generaldirektörer, som tillsättas genom förordnande på viss tid, vill det synas statskontoret, som om i de provisoriska pensionsbestämmelserna borde — vare sig den av kommittén för justitie- och regeringsråden föreslagna avlöningen befinnes väl avvägd eller ej, därom statskontoret icke har att yttra sig — intagas ett särskilt stadgande om pensionsunderlag och pensionsavgift för nu ifrågavarande befattningshavare och deras pensionsförmån i avseende å beloppet åtminstone icke sättas lägre än vad som enligt 2 § i förslaget högst kan tillkomma förordnad generaldirektör.

Beträffande anordningen för pensionernas utbetalande anför statskontoret:

Utformningen av de föreslagna pensionsunderlagen och pensionerna avviker i det avseendet från vad som gäller enligt den civila pensionslagen, att, medan pensionerna enligt nämnda lag avrundas till helt tiotal kronor, kommittén i regel föreslagit pensionsunderlagen till belopp, i jämna krontal delbara med tolv; varvid kommittén följt vad som gäller enligt den nya pensionslagen för kommunikationsverken. Anledningen till sådan anordning i sistnämnda lag är att finna i lagens stadgande, att pension skall utbetalas månadsvis. Pensioner, grundade på den civila pensionslagen, utbetalas emellertid kvartalsvis och härutinnan föreslår kommittén nu ingen ändring. Vid sådant förhållande föreligger givetvis icke samma anledning att avpassa pensionsunderlagen på sätt kommittén föreslagit; men då utvecklingen synes gå i den riktning, att pension bör i likhet med avlöning utbetalas månadsvis och anledning alltså torde finnas att förvänta införandet av en dylik anordning jämväl i fråga om pensioner enligt den civila pensionslagen — ehuru härmed skulle följa en avsevärd arbetsökning på många håll inom statsförvaltningen — synes någon erinran mot förslaget i denna del icke böra göras.

Till sist gör statskontoret vissa uttalanden i fråga om beloppen av pensionsavgifterna m. m. och yttrar:

Beträffande de föreslagna pensionsavgifterna, som till årsbeloppen äro i författningsförslaget angivna, vill statskontoret framhålla, att denna i och för sig lämpliga anordning skulle, vid det förhållande att avgiften skall med en tolftedel avdragas vid utbetalning av månadsavlöningen, medfört än större fördel, om avgiften liksom pensionen avrundats till belopp, i jämnt krontal delbart med tolv. I sammanhang med förhöjning av pensionsunderlagen hava avgifterna givetvis förhöjts; men de nya avgifterna, vilka synas hava blivit försäkringstekniskt beräknade, innebära en större höjning än den, som föreslagits i fråga om pensionsunderlagen; och särskilt framträder det förhållandet, att avgifterna för kvinnliga tjänstemän äro icke obetydligt högre än för manliga tjänstemän med samma pensionsunderlag, under det att avgiften nu alltid är lika stor vid samma pensionsunderlag eller med andra ord utgör en genomsnittsavgift. Detta torde sammanhånga med att pensionsrätten i regel inträder tidigare för kvinna än för man, vilket vid försäkringsteknisk beräkning måste leda till jämförelsevis höga avgifter för kvinna. Då emellertid kvinnlig tjänsteman icke betungas av avgift för familjepension, sker härigenom en viss utjämning, så att nettoavlöningen icke utvisar så stor skillnad.

De i 3 § e) av kungörelseförslaget intagna bestämmelserna om tjänstårsberäkning för pension synas i sak icke mycket skilja sig från motsvarande bestämmelser i den civila pensionslagen och föranleda ingen erinran från statskontorets sida; liksom ej heller vad nämnda förslag i övrigt innehåller givit ämbetsverket anledning till särskilt uttalande.

Jag har redan förut påpekat nödvändigheten av att nu efter det nya lönesystemets genomförande för statsdepartementen och de centrala ämbetsverken hava tillgång till vissa provisoriska pensionsbestämmelser

Departementsschefen.

i avvaktan på den nya pensionslag, som med det snaraste torde böra utarbetas och sedermera ersätta den nu gällande civila pensionslagen av år 1907. Liksom löneregleringskommittén beträffande själva löne-regleringen i stort anpassat sitt förslag i överensstämmelse med det år 1919 för kommunikationsverken beslutade lönesystemet, och detta ej endast i formellt hänseende utan även i fråga om avlöningsbestämmelsernas reella innebörd, så har också kommitténs förslag i fråga om pensions-förhållandena anslutits till stadgandena i den nya pensionslagen för kommunikationsverken, i den mån sådant kunnat ske utan rubbning av de grundsatser, som känneteckna den nu gällande civila pensionslagen. Några erinringar av mer principiell innebörd hava icke av statskontoret framförts mot kommittéförslaget, och jag finner mig även för min del böra tillstyrka ett föreläggande för riksdagen av provisoriska pensionsbestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med det föreliggande förslaget.

Såsom förut erinrats, innebär kommitténs förslag dels utfärdandet av särskilda provisoriska pensionsbestämmelser dels ock vissa ändringar i 1907 års civila pensionslag, vilka huvudsakligen avse hänvisningar till de undantagsbestämmelser, som innefattas i kommitténs kungörelse-förslag. Jag har redan antytt, att jag nu allenast ämnar beröra frågan om de provisoriska pensionsbestämmelserna och det för dessa ifrågasatta kungörelseförslaget. De formella ändringar i civila pensionslagen, som äro att betrakta som en följd härav, torde jag efter behandlingen av detta ärende få upptaga i samband med annat förslag till ändring i samma pensionslag, vilket är avsett att föreläggas den nu samlade riksdagen.

På sätt jag förut erinrat, har statskontoret framställt vissa smärre erinringar ävensom förordat vissa ändringar såväl i det föreliggande förslaget som annorstädes; jag vill i anledning härav något dröja vid de invändningar på speciella punkter, som av statskontoret anförts.

Statskontoret har i sitt utlåtande till en början berört den principiellt betydelsefulla frågan av *upphörande* av all uppbörd och redovisning av *pensionsavgifter*. Utan att framlägga något förslag eller göra något yrkande i angivna hänseende har statskontoret allenast velat fästa uppmärksamhet vid frågan, i betraktande av att en reform härutinnan över hela förvaltningen kunde väntas medföra en avsevärd förenkling av pensioneringsgrunderna och en icke obetydlig arbetsbesparing inom förvaltningens olika grenar.

Enligt nuvarande bestämmelser åligger det tjänstemännen att bidra till sin pensionering genom erläggande av pensionsavgifter. Vid

flera tillfällen har emellertid på senare tider ifrågasatts, att staten skulle, med befrielse för tjänstemännen från dylika avgifter, helt och hållet övertaga kostnaden för pensioneringen; och har till stöd härför huvudsakligen framhållits, att det nuvarande förfaringssättet icke kunde anses lämpligt, då staten vid avlöningens utlämnande så att säga gäve med ena handen och toge tillbaka med den andra, men att däremot en given fördel skulle vinnas genom borttagande av pensionsavgifterna, enär i sådant fall arbetet med ifrågavarande avgifters debitering och redovisning skulle inbesparas.

Spörsmålet har på sin tid varit föremål för behandling inom kommunikationsverkens lönekommitté, som visserligen icke ville bestrida, att pensionsavgifternas borttagande skulle medföra viss förenkling vid utbetalning och redovisning av avlöningsmedel, men dock erinrade om, att i allt fall avdrag å avlöning fortfarande behövde göras för avgifter till änke- och pupillkassor, vilka avgifter på grund av sin natur näppe-ligen skulle komma att upphöra. Sagda kommitté, som vid avvägandet av lönebeloppen för kommunikationsverkens tjänstemän förutsatt, att tjänstemännen skulle erlägga avgifter för sin egen pensionering, framhöll, att frågan om borttagandet av nämnda pensionsavgifter icke borde lösas enbart för vissa verk utan avgöras i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet.

Samtliga för närvarande gällande pensionsbestämmelser för olika grupper av befattningshavare bygga på avgiftsplikt för tjänstemännen själva. Att med den utveckling, principen om pensionsavgifter numera erhållit, nu helt bryta med densamma beträffande vissa kategorier av statstjänare, synes icke lämpligt, och allra minst då, såsom här är fallet, det allenast gäller frågan om provisoriska pensionsbestämmelser. Jag är å andra sidan ingalunda blind för att starka skäl kunna anföras för ett övergående till ett annat pensioneringssystem, men givetvis bör, såsom kommunikationsverkens lönekommitté och jämväl i förevarande sammanhang statskontoret erinrat, denna fråga upptagas till prövning rörande förvaltningen i dess helhet. Härtill kommer också, att vid avvägandet av avlöningarna för befattningshavarna vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken det av löneregleringskommittén förutsatts, att avgifter för egen pensionering alltjämt skulle erläggas, och anser jag vid sådant förhållande, i likhet med statskontoret, nuvarande pensioneringsgrunder böra bibehållas, vilket dock icke bör hindra, att, om och när ett annat pensionssystem befinnes böra införas för statens tjänstemän, det även bör utsträckas att gälla befattningshavare, varom här är fråga.

Statskontoret har vidare påpekat, hurusom, under det att för närvarande pensionsavgiften i regel småningom ökas allt efter som ålders- tillägg intjänas, systemet med *särskilda pensionsunderlag* visserligen medför ett ökat krav på avgift från befattningshavaren, som under hela den tid, tjänsten innehaves, får erlägga avgift beräknad å detta särskilda pensionsunderlag, men dock innebär en fördel för den befattningshavare, som avgår innan ålderstillägg förvärvats, i det denne i alla fall får sin pension beräknad efter det fastställda pensionsunderlaget.

Frånsett att löneregleringskommitténs förslag i angivna hänseende allenast innebär ett upptagande av den princip, som vunnit stadfästelse i den nya pensionslagen för kommunikationsverken, vill jag endast framhålla, hurusom genom tillämpande av systemet med fasta pensionsunderlag större enkelhet och reda skulle ernås än vid användandet av systemet med allt efter ålderstilläggs intjänande fluktuerande pensionsunderlag.

Vad särskilt beträffar *pensionsunderlagen för justitieråd och regeringsråd*, vilka befattningshavare enligt löneregleringskommitténs förslag äro inbegripna i 4:e lönegraden för manliga tjänstemän i chefs- eller därmed jämförlig ställning, föreslår statskontoret en avvikelse från vad kommittén härutiinnan ifrågasatt. Pensionsförmånen för bemälda befattningshavare borde enligt statskontorets mening i avseende å beloppet icke sättas lägre än vad enligt 2 § i förslaget högst kunde tillkomma förordnad generaldirektör. Vad statskontoret till stöd härför anfört kan enligt min mening icke fränkännas berättigande. Jag vill i avseende å innehavarna av berörda ämbeten erinra därom, att vid anmälan av löneregleringsförslaget min företrädare i statsrådsämbetet uttalat tvekan, huruvida den för sagda befattningshavare föreslagna avlöningen — 18,000 kronor — i förhållande till avlöningen för andra högre ämbetsmän vore ur alla synpunkter lämpligt avvägd, samt med hänsyn därtill, att ifrågavarande tjänstinnehavare vore underkastade en strängare regel än andra tjänstemän i fråga om möjligheten att med sina tjänster förena enskilda befattningar, funnit den föreslagna avlöningen möjligen för knapp. Frågan härom borde bliva föremål för förnyat överbäggande. Riksdagen har i sin skrivelse angående löneregleringen (nr 55) förklarat sig dela denna uppfattning om önskvärdheten av förnyat överbäggande av frågan. Det må nämligen erkännas — säger riksdagen — att justitieråd och regeringsråd, vilka hittills intagit en i förhållande till övriga statens befattningshavare markerad särställning, blivit, procentuellt sett, mindre tillgodosedda än andra tjänstemän i chefsställning. Då riksdagen emellertid bifallit förslaget, uttalade riks-

dagen tillika, att en slutlig prövning av denna fråga med större säkerhet låte sig göra i samband med den definitiva regleringen av ifrågavarande befattningshavares pensionsförhållanden.

Den särställning, som kännetecknar innehavarna av justitieråds- och regeringsrådsämbetena, har särskilt markerats genom de för dem nu gällande pensionsbestämmelserna, vilka äro förmånligare än för andra tjänstemän i jämförlig avlöningsställning. Detta torde hava sin orsak i den jämväl av statskontoret påpekade begränsningen för ifrågavarande befattningshavare i avseende å förening med statstjänsten av enskilda befattningar. Att denna särställning nu bibehålles finner jag fullt billigt. Skall densamma motsvara vad som hittills varit förhållandet, erfordras visserligen att åt justitieråden och regeringsråden beredes en väsentligt fördelaktigare ställning i pensionshänseende än den, som statskontorets förslag innebär, men har jag i betraktande av ifrågavarande bestämmelsers provisoriska karaktär icke ansett mig böra gå längre än vad nu ifrågasatts. Denna pensionsfråga synes mig böra i samband med den definitiva regleringen av pensionsförhållandena och den slutliga prövningen av justitierådens och regeringsrådets lönefråga upptagas till förnyat överbäggande. Ett bifall till mitt förslag betingar vissa smärre ändringar i 3 § av kungörelseförslaget.

Statskontoret har vidare framhållit, att *de nya pensionsavgifterna*, vilka syntes hava blivit försäkringstekniskt beräknade, innebure en större höjning än den, som föreslagits i fråga om pensionsunderlagen.

De nu föreslagna pensionsavgifterna överensstämma med de avgifter, som efter försäkringstekniska grunder beräknats för motsvarande lönegrader vid kommunikationsverken. Dessa kunna väl, säger kommunikationsverkens lönekommitté, anses vara fullt tillräckliga, men en sänkning av desamma vore icke tillräddig, därest det hittills såsom lämpligt ansedda förhållandet mellan tjänstemännens och statens andelar i pensionskostnaden skulle kunna med säkerhet upprätthållas. Kommittén erinrar, att pensionsavgifterna enligt den civila pensionslagen, ehuru ursprungligen beräknade att motsvara en tredjedel av pensionskostnaden, likväl befunnits i verkligheten täcka allenast omkring 29.6 procent av nämnda kostnad. Åtskilliga av de för de lägre avlönade tjänstemännen föreslagna avgifterna hava, efter vad samma kommitté påpekar, kunnat hållas jämförelsevis låga därigenom, att den vid beräkningen verkställda utjämningen av de teoretiskt erforderliga avgiftsbeloppen medfört en något starkare procentuell höjning av de högre avlönade tjänstemännens avgifter än den egentligen påkallat.

I fråga om beräkandet av pensionsavgifternas belopp måste hänsyn givetvis tagas till den till grund för beräkningen lagda räntefoten. Delade meningar hava gjorts gällande, huruvida en räntefot av 4 procent eller 4.5 procent borde användas. Om det också ur personalens synpunkt måste anses önskvärt, att pensionsavgifterna genom tillämpande av den högre räntefoten bliva så låga som möjligt, måste spörsmålet bedömas främst ur försäkringsteknisk synpunkt. Vid kommunikationsverken hava sålunda pensionsavgifterna beräknats med tillämpning av en räntefot av 4 procent.

Att emellertid nu föreslå en avvikelse från vad i angivna hänseenden gäller för kommunikationsverken anser jag icke tillrädligt, helst det nu allenast är fråga om provisoriska bestämmelser. Då det sedermera gäller ett definitivt ordnande av pensionsförhållandena, torde givetvis det spörsmålet böra tagas under övervägande, huruvida en förnyad efter försäkringstekniska grunder gjord beräkning av pensionsavgifterna bör vidtagas.

Mot vad löneregleringskommittén föreslagit i fråga om pension för presidenten Lindstedt, därest det nya avlöningsreglementet kommer att å honom vinna tillämpning, har jag intet att erinra.

Slutligen ber jag få framhålla, att, i mån som det för statsdepartementen och de centrala ämbetsverken numera beslutade avlöningsreglementet utsträcker till att avse även andra till den civila statsförvaltningen hörande befattningshavare, detta kommer att medföra, att jämväl tillämplighetsområdet för de nya pensionsbestämmelserna, därest desamma antagas, i motsvarande grad vidgas.

Under åberopande av vad jag sålunda anført hemställer jag, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels godkänna det vid detta protokoll fogade förslag till kungörelse med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension (bilaga 1),

dels ock medgiva, att, därest det av riksdagen numera beslutade avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, kommer att vinna tillämpning å presidenten i försäkringsrådet A. Lindstedt, denne må äga att, mot erläggande av de för regeringsråd från tidpunkten för reglementets ikraftträdande gällande pensionsavgifter, vid avgång från presidenttjänsten komma i åtnjutande av pension såsom om han vid avgången varit innehavare av regeringsrådstjänst.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen godkänna; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.
